СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 155. Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 7. липня, 1925. VOL. XXXIII. No. 155. Jersey City, N. J., Tuesday, July 7. 1925. THREE CENTS

Катастрофа в Бостоні.

БОСТОН, МЕСС., 4. липня. — Сьогодня по обіді згинуло богато осіб в ресторані Пиквик Клюб в части міста, де живуть Китайці, при 12 Біч стріт, наслідком завалення дому.

В салі ресторану танцювало до 200 осіб, коли нараз запалась одна стіна і розсипалась, а за нею впала стеля і доразу запався цілий дім.

Досі відомо, що в румовищі згинуло до 30 осіб, а решта тяжше або лекше покалічені.

Катастрофа сталась наслідком потрясення будинку будівником великого гаражу у сусідстві.

Се одна з найбільших катастроф в історії Бостону.

АГІТУЮТЬ ЗА СМИТОМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — Тутешня стара демократична організація Теммені Сосаєті уладила сьогодня у свому домі Теммені Голл при 14-ій улиці святочний обхід, на який спросила богато визначних демократів з ріжних сторін Америки.

Осередком паради був говернор нюйорського стейту Алфред Е. Смит.

В його честь виголошували промови: говернор стейту Ню Джерзи Джордж С. Силзер, говернор стейту Меріленд, Алфред С. Ричі, конгресмен з Бостону, Месс., Джан Л. Даглес і инші.

Конгресмен Даглес виразно заявив, що демократи хотять, аби Смит був наслідником Кулиджа в Білому Домі в 1928 році.

Всі присутні зладили Смитови овацію, яка нагадувала торічну вчасі демократичної конвенції.

ВІКС УСТУПАЄ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 4. липня. — Американський міністер війни Джан В. Вікс небаром уступить зі свого становища з причини тяжкої недуги. Він тепер лічиться над морем в стейті Мессечусетс. Тепер він навіть продав свій дім у Вашингтоні, в якому жив.

Кажуть, що президент Кулидж покличе на його місце теперішнього його заступника Двайта Л. Дейвиса, котрий виконує обовязки Вікса вчасі його недуги.

„ДЕНЬ ОБОРОНИ".

ВАШИНГТОН, Д. К., 4. липня. — З нагоди свята независимости уладжено нині „день оборони" в Злучених Державах. В походах взяло участь військо, міліція і горожанство.

Обчисляють, що походи уладжено в 7,000 місцевостях та що в них загалом взяло участь 20,000,000 осіб.

ПОХІД В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — З нагоди „дня оборони" уладжено тут сьогодня похід, в якому взяло участь пів міліона осіб.

50 ЛІТАКІВ НАД НЮ ЙОРКОМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — З нагоди „дня оборони" перелетіло понад Ню Йорком 50 літаків. Між ними були військові і приватні.

З літака „Сікорський" прочитано заяву независимости для радіо-апарату, який розніс її далеко по краю.

(Сікорський, родом з України, зладив великий літак для російської армії. Таких літаків вживала Росія підчас війни. Тепер Сікорський в Ню Йорку і вироблює свої літаки для приватнього підприємства).

ФАШИСТИ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — Сьогодня прийшло тут до завзятої бійки між італійськими фашистами і соціялістами на 14-ій улиці біля 2-ої евеню. В борні взяло участь кількасот осіб. Поліція воюючих розборонила. Богато є ранених каміннем і фляшками.

ЖЕРТВИ ФАЄРВЕРКІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — Поліція ствердила нині, що вчасі забав у стрілянину з приводу сьогорічного свята 4-ого липня убито тут 4 особи, а ранено 32.

ШИКАҐО, ІЛЛ., 4. липня. — Підчас нинішньої забави в стрілянину убито тут 4 особи і богато ранено.

БАНКРОТСТВО.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. липня. — Фінансовий дім Дін, Онатівія і Ко. при 11 Вол стріт в Ню Йорку оголосив учера банкротство.

Його зобовязання виносять 36 міліонів долярів, а на покритте їх має лиш один міліон долярів. Всі книги фірми найдено в порядку.

По зліквідованню фірми її вірителі можуть дістати за кождого доляра 3 центи.

ВИНАХІДНИК КОВНІРЦЯ МІЛІОНЕРОМ.

БОСТОН, МЕСС., 4. липня. — Тутешній висший суд присудив фабрикантови мягких ковнірців Джанови М. Венгюсенови заплатити винахідникови того ковнірця Джанови Б. Болтонови $1,314,241.

Се третина його зарібку, яку він умовився був заплатити Болтонови, коли сей передав йому був свій патент на мягкі ковнірці.

Болтон скаржив Венгюсена о $5,000,000, бо каже, що сей досі вже заробив на сьому промислі $15,000,000.

НЕ ХОВАЙТЕСЬ ПІД ДЕРЕВОМ!

НЮ КЕНСІНГТОН, ПА. — В часі нинішньої бурі грім убив три особи, які були скрились під деревом.

ВЧИТЕЛЬКА И ОДНА УЧЕНИЦЯ.

МИДЕЛТАВН, Н. Й., 4. липня. — В місточку Фарестбор, в Солливен кавнті, в школі в 5-ому дистрикті вчить учителька Мері Гикі одну ученицю. Сею ученицею є її дочка Анна.

Давнійше в сій школі було 25 учеників, але через продаж землі люди забрались і оставили школу без дітий.

Українські Громадяни!

Чи Ваша громада не повинна причинитися своєю жертвою до ратовання українського народу від голодової смерти?

Чи хвиля страшної руїни на українських землях не зєднає нас знову в одну могучу сімю і чи ми, українська заморська іміґрація, не відповімо гідно на ляцький терор і насильство?

Кличемо ще раз:

ДО ПРАЦІ! СПІШІТЬ НА НАРОДНІ ВІЧА ТА СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ ПОМОЖІТЬ КРАЄВИ!

По інформації пишіть до:

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

ШЕФ ПОЛІЦІЇ ПІД КЛЮЧЕМ.

До ресторанту в місточку Сурріс, недалеко Брендону, Канада, прийшло чотирох молодих хлопців. Повечерявши, спричинили сварку і відмовилися заплатити. Властитель ресторанту прикликав поліційного шефа Ґвайта, щоби він хлопців заарештував, одначе ті пустилися втікати. Ґвайт витягнув револьвер, почав стріляти за ними і поцілив одного з них, Мекрея, та так зранив, що сей слідуючого дня помер у шпиталі. Шефа арештовано.

20-ТИЖНЕВИЙ УЧИТЕЛЬСЬКИЙ КУРС СКАСОВАНИЙ.

Дорадча рада манітобського департаменту просвіти видала 11 червня рішення, котре касує дотеперішний 20-тижневий учительський курс третої кляси. Від тепер кождий кандидат на учителя мусить учащати на учительський курс принайменше цілий рік.

ЛОСЬ ПРИЙШОВ ВМИРАТИ ДО МІСТА.

В Порт Артур, Онт., скоїлася недавно небувала подія. Старий великий лось (мус) появився на вулиці міста і непевним ходом проходжувався, а відтак завернув назад і на краю міста упав неживий з вичерпання. Догадуються, що він втік до міста перед мухами, які появилися в тамошніх околицях великими роями.

КАНАДА ПОШУКУЄ ЗА ВЛАСНИМ ПРАПОРОМ.

Ророрядженнем федерального правительства Канади назначено комісію, котра має вибрати нарис прапора, який був би офіціяльно признаний як прапор Канади. Канада доси не має офіціяльного прапора і за канадійський прапор уживається той прапор, котрого уживають кораблі, зареджістровані в Канаді, а саме червоний прапор з британським „юніон джеком" на розі а гербом Канади по середині. Тепер комісія малаб придумати зовсім инший прапор.

ОПИНИВСЯ У ШПИТАЛИ ЧЕРЕЗ КОРОВИ.

Фармер Давнс, коло Порт Артур, Онт., їхав автомобілем до міста за ділом. Нараз з корчів вискочило на дорогу дві корови і Давнс вїхав на них, поломив автомобіль і сам тяжко покалічився, що треба було його взяти до шпиталю.

ТОВПА ПОВІСИЛА УБИЙНИКА.

В місті Прайс, Юта, Роберт Маршал убив мійського мирового суддю. Маршала заарештували і провадили до арешту. На дорозі, пред самим арештом появилася нагло велика товпа людей, яка відібрала вязня з рук поліції, а запровадила його дві милї від міста над озеро і там повісила його — без суду. Товпа ждала, аж повішений не погиб і тоді тільки відійшла до міста.

ПОЛЬЩА, СРСР. І МАЛА АНТАНТА.

„Н. Фр. П." оголошує розмову з мін. зак. справ Скшиньским. Він осьтак зясовує відношення Польщі до СРСР.: Большевицької небезпеки ще не усунено, одначе розумна політика евр. урядів зуміє розвязати господарські і політичні питання без революційних здвигів. Мир є найважнійшою передумовою такої політики. III інтернаціонал рахує на заворушення в Европі. В разі поважнійших конфліктів ці надії мали би мати деяку основу. Відношення Польщі до СРСР. є наскрізь мирне. В найблизшім часі слід сподіватися управильнення з радянським урядом спірних питань, чим осягнеться господарське співділання обох держав. Відношення Польщі до Малої Антанти є приязне, бо Румунія є союзником Польщі, з Чехословаччиною навязано близьке порозуміння, а з Югославією лучать Польщу звязки раси і спільність високих цілей.

СПІЙМАЛИ ПРОВОДИРА НАПАДУ.

Польські ґазети повідомляють,що ватага, яка виконала напад на поїзд між Наревкою і Свистрочем, є зовсім окружена. Поліція спіймала трьох із них. Ранений поліцай Соколовскі мав пізнати двох учасників, а одного як проводиря нападу. В слідстві мали спіймані зізнати, що плянували напад на инший поїзд Варшава-Вильно, в якім везено значну суму грошей з Варш. Польського Банку.

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ФРОНТ.

Румунський мін. зак. справ Дука звернувся до болгарського мін. зак. справ Кальвова з предложенням устійнити одноцілий румунсько-болгарський фронт проти большевизму. Це запрошення викликало велике враження.

„ПЕРЛИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ."

Під цим заголовком задумав молодий хорватський публіцист др. Іван Єсіч видавати ряд перекладів з укр. письменства. Першим з ряду являється Богдана Лепкого „Allegro pathetico", що вийшов в улюбленім хорватськім пополудневім дневнику „Вечер" з дня 29. травня ц. р. З приємністю можу ствердити, що переклад в нічім не уступає оригіналови і читається з найбільшим вдоволенням як річ своєрідну-хорватську. На прикінці перекладчик подає і коротку „Літературну фізіономію Богдана Лепкого", в якій згадує також про переклади оповідань Б. Лепкого в хорватських журналах, а про котрі згадував свого часу в „Ділі" п. Кузеля. — І переклад і статейка дозволяють нам догадуватись, що др. Іван Єсіч добре схопив дух нашої мови, та що не заведе нас в надії, яку покладає на нього наша еміґрація. Надіємося, що він подасть хорватській суспільности і переклад якогось кращого роману з української літератури. — В. В.

ВІДБУДОВА ЗАЛІЗНИЧОГО ШЛЯХУ БІРКИ ВЕЛИКІ—СКАЛАТ—ГРИМАЛІВ.

Ще 1923 р. заоферували передвоєнні акціонарі тої залізничої лінії усі свої акції державі та деклярували від себе нову поважну суму на цілі відбудування того шляху. Та щойно цього року вставлено до буджету міністерства залізниць 500.000 золотих на ту ціль. Роботи над відбудовою мають розпочатися в червні, а цілий кошторис відбудови виноситиме 830 тисяч золотих. Таким чином 330 тисяч золотих, яких недостає до суми кошторису і яких не зможе покрити держава, дадуть старі акціонарі. З кінцем жовтня ця лінія мала би бути вже урухомлена.

61-ЛІТНА ЖЕНЩИНА СТУДЕНТКОЮ УНІВЕРСИТЕТУ.

Університет стейту Айова має незвичайну студентку. Є нею пані Єлисавета Толкот, яка має 61 літ і недавно тому дістала диплому з учительської колеґії.

МОРОЗИ ПОНИЩИЛИ ЗАСІВИ.

„Саскачеван Кооператів Елевейтор Ко." оголосила, що в деяких дистріктах провінції Саскачеван випали морози і понищили пшеничні засіви. Фармері попереорювали пшеницю і засіяли ячмінь і овес.

Англія оплачує проценти за Францію.

ЛОНДОН, 4. липня. — Тутешній французький амбасадор де Флеріо передав англійському правительству ноту свого уряду у справі воєнного довгу. В сій ноті Франція признає, що винна Англії воєнний довг, але нічого ясного і певного не говорить про сплату.

Франція винна Англії $4,000,000,000 і Англія щороку платить за неї самого проценту $150,000,000 власникам бондів з їх таки податків. Але Франція не думає ані про сплату капіталу ні проценту і Англія сама мусить сим журитись.

УПІМНЕННЄ БОЛЬШЕВИКАМ.

ЛОНДОН, 4. липня. — Англійське правительство вишле остру ноту до російського большевицького уряду в Москві, в якій перекаже йому упімнення, щоб не ширив своєї пропаганди в Китаю і в Англії, бо інакше зірве з ним взаємини.

ДОВГ БЕЛЬГІЇ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 4. липня. — Бельгійське правительство висилає свою місію до Злучених Держав для умови щодо сплати воєнного довгу. Ся місія виїде 29. с. м.

УСТАЛЕННЄ ФРАНКА.

ПАРИЖ, 4. липня. — Французький міністер скарбу Кайо приготовляє нову внутрішню позичку, яка буде одкрита з 20-ого с. м. до 5-ого вересня с. р. до підписки.

Се будуть нові золоті бонди на основі новоусталеної вартости франка по 5.12 американського цента (меньше ніж четвертина давньої вартости франка).

Всі власники позичкових нот мають право виміняти їх на теперішні бонди.

Сума франків кождого бонда вартувати-ме четвертину номінальної вартости. Але ся нова вартість буде стала і на її основі усталиться також вартість паперових франків в обігу.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЗІЗД.

ПАРИЖ, 4. липня. — Російська еміґрація в Західній Европі, якої осередок в Парижі, приготовляє великий російський конґрес сеї осени в Парижі.

В сьому конґресі можуть брати участь всі російські еміґрантські організації з цілого світа, без огляду на їх політичні програми, якщо вони тільки проти-большевицькі.

Провід в організованню сього конґресу мають російські монархісти, котрі видвигають кандидатуру Миколи Миколаєвича на російського царя.

Сей конґрес має створити один російський проти-большевицький фронт і дати один напрям його політиці.

„ВИПРАВА НА МОСКВУ".

ПАРИЖ, 4. липня. — Тутешня преса подала сензаційну вістку, що російська еміґрація в Західній Европі і в Америці готовить велику армію проти советів. Ся армія, як буде готова, мати-ме, як кажуть 2 міліони людий і виправиться на Москву під проводом Миколи Миколаєвича.

Гроші на сю виправу сподівається дістати Микола Миколаєвич від Англії і Франції. Німеччина, як кажуть Москалі, теж уже держить сторону Миколи Миколаєвича.

БОЛЬШЕВИКИ ГОТОВЛЯТЬ ВНУТРІШНЮ ПОЗИЧКУ.

МОСКВА, 4. липня. — Російське советське правительство приготовляє нову внутрішню позичку. Та позичка має виносити 300,000,000 золотих рублів.

Советський комісар скарбу Сокольников заявив, що Росія мусить розписати сю внутрішню позичку, бо заграниця не хоче їй нічого позичити. Він, каже, сподівається успіху позички, бо вона призначена на відбудову промислу і торговлі. Советське правительство хоче сю позичку вжити на потреби кооперативних спілок, щоб вони могли піднести упавший промисл і торговлю в краю.

„СЕР" ПАДЕРЕВСЬКИЙ.

ЛОНДОН, 4. липня. — Англійський король Юрій V приняв польського музиканта Гната Івана Падеревського і дав йому ордер великого хреста Британської Імперії.

Се відзначення дає йому право титулу „сер".

Падеревський каже, що він дуже радий з відзначення, але не буде підписуватися „сер".

ВОЗДУШНІ ДОМИ.

ВІДЕНЬ, 4. липня. — Тутешний інжинір Фридрих Кізлер заповідає, що набудуче люди будуть будувати воздушні доми на високих сталевих палях.

Сі палі, повідає він, будуть високі на кількасот метрів, а на верху будуть сталево-цементові доми з усіми виґодами. Із землі будуть туди люди їздити поспішними електричними елевейторами, а в дальші сторони літати-муть літаками.

Такі доми, каже Кізлер, можна будувати серед рік, озер і над лісами. Будуть вони дуже здорові, бо серед чистого воздуха.

КРАДІЖ У ВАТИКАНІ.

РИМ, 4. липня. — Минулої ночі обікрали злодії церкву св. Петра у Ватикані, забираючи кілька вельми дорогоцінних річий. Страта виносить до $100.000.

Поліція увязнила 7 осіб, яких підозріває у звязку з крадіжю.

НА РИСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

ВІДЕНЬ, 4. липня. — З Минска, столиці Білоруси, повідомляють, що на Білоруси появились повстанці, котрі воюють з „червоною" армією.

Вони мають свої осідки біля „польсько-советської", риської, границі. Большевики винять Польщу, що се вона орґанізує білоруських повстанців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money-Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОВІНЬ У ГАЛИЧИНІ

Мазурщину навістила потопа, а Східну Галичину, а може й Лемківщину навістили повені. Се сталось наслідком довгої зливи, яка нанесла води з Карпат притоками до Висли і Дністра і спричинила повені, яких Галичина не затямила від 22 літ.

Телеграми кажуть, що 300,000 людий осталось без даху над головою та що на ратункову акцію для них треба $2,000,000.

Можливо, що Мазурщина більше потерпіла від Східної Галичини, але се певна річ, що поки Галичина під Польщею, так вона більше ПОТЕРПИТЬ аніж Мазурщина.

На Мазурщині був неврожай так як і в Галичині, але там нема голоду, бо польський уряд подбав про хліб для населення; тоді як в Галичині є голод, бо польський уряд не хотів подбати про потреби галицького населення, через те, що се Українці.

Таксамо буде тепер. Мазури потерпіли найбільше і дістануть допомогу та забудуть про недолю. Одначе Українці у Східній Галичині запомоги не дістануть і будуть голодувати, хотяй в повені потерпіли меньше аніж Мазури.

Одиноким порятунком для наших братів і сестер в новій недолі підчас їх египетської неволі буде поміч від американських і канадійських Українців і тому нам треба спішитись та зібрати як найбільшу поміч та негайно її вислати.

ПОЩО ТОГО ВСЬОГО?

В попередньому числі Свободи подали ми на 4-тій стороні склад ПРЕЗИДІЇ всеукраїнського центрального виконуючого КОМІТЕТУ, яку вибрано 10-ого травня с. р. в Харкові, а також склад українського „СОВНАРКОМА" (совета народних комісарів).

Що се таке ПРЕЗИДІЯ виконуючого КОМІТЕТУ?

Отже в Харкові сходиться, чи з'їздиться, СОВЄТ, щось таке якби парлямент, чи сойм, вибраний нерівним виборчим правом (селяни мають лише 5-ту частину того виборчого права що міщани). Той совєт вибере КОМІТЕТ, нібито виконуючий. Але той комітет нічого не виконує, лише збереться раз до року, як ось 10-ого травня с. р., вибере ПРЕЗИДІЮ і іде домів.

З цілого парляменту лишається президія, яка нібито має бути виконуючою (екзекутивною) владою, але вона такою не є і нічого не виконує, хотяй уже перейшла через два решета і третє сито.

А нібито виконує власть український „СОВНАРКОМ".

Що він виконує?

Нічого не виконує! От хотів купити збіжа; телеграфує до Москви. Там дозволили і тоді купує.

Хто-ж виконує?

Москва виконує! І тому в українському „совнаркомі" є аж 5 УПОВАЖНЕНИХ МОСКОВСЬКОГО УРЯДУ, а саме: уповажнений закордонних справ, почти і телеграфу, чужоземних справ, зовнішньої торговлі, шляхів. Все те належить до Москви і тому то вона виконує. І тому поправді й українського „совнаркома" й не треба було-б, якби не те, що треба-ж „здекутників", треба комусь для Москви збирати (здирати) податки. Лиш у сьому український „совнарком" має виконуючу власть і не потребує телеграфувати до Москви за дозволом на стягнення податків (бо се-ж для неї, а не для кого другого!)

Не диво теж, що в Москві головарами образовані люди як Риков і Каменев, а в Харкові селянин Чубар і робітник Булат. Бо на „здекутників" не треба ані образовання ані знання.

Виходить, що на радянській Україні нема ані парляменту ані правительства, а та перетрясена на всі боки „екзекутивна влада" се тільки екзекутори Москви.

Український нібито парлямент (совет — комітет — президія) і нібито-уряд се тільки „смовк скрін" (заслона з диму), щоби український нарід не бачив, що там твориться і діється, а щоб тимчасом „екзекутори" стягали податки.

Якби Москалі були вітверті, то явно сказали-б про що ходить, і не бавились би в українські „парляменти" і „влади" по своїм рецептам.

Та вони не такі і сього не зроблять. Мусять се за них зробити самі Українці.

НА ДОРОЗІ ДО БОЛЬШЕВИЦЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

В тяжкій боротьбі, яку веде за своє істнування український нарід під Польщею, очи наших людей нераз мимоволі звертаються на схід, чи не видно звідти якої допомоги. Здається, що коли одна з держав радянського союза називається українською державою, то це вже дає достаточну запоруку, що радянська влада дбає про тих Українців, що стогнуть під польським ярмом. Самі большевики не залишають ніякої нагоди, щоб піддержати ці надії серед українського населення Польщі.

Тимчасом в дійсности большевиками ведеться у відношенню до Польщі прехитра політика, яку на перший погляд важко розшифрувати. **Ця політика має два кінці:** З одного боку большевики виступають як оборонці західно-українських земель під Польщею, щоб з'єднати собі прихильників між українським народом у себе вдома і в Польщі, а з другого боку рівночасно накладають з Поляками, щоб за всяку ціну дійти з ними до порозуміння і відтягнути їх від протибольшевицького фронту. У цій політичній грі ролі поділені так чудово, щоб права не знала, що робить ліва, і в результаті виходить — і Богові свічка і чортові огарок. Українці можуть радіти, що мають в радянській владі свого покровителя, а російсько-польське зближення йде тимчасом наперед своєю дорогою.

Хто ще мав сумніви щодо цеї большевицької комедії, того мусіла остаточно впевнити остання дія, що відбулася в травні на двох радянських з'їздах, в Харкові і Москві. Тут подвійна большевицька бугальтерія в рахунках з Польщею заяснила повним блеском.

Першим відбувся з початком травня український радянський з'їзд в Харкові. Харківські з'їзди в радянській закордонній політиці **не мають ніякого голосу,** бо вона належить виключно до Москви, і через те на них можна спокійно говорити всякі політичні „єреси" без того, щоб хто-небудь звертав на них увагу. Власне тому сьогорічний харківський з'їзд призначений був большевицькими аранжерами на крикливу боєву **демонстрацію проти Польщі.** Не так на те, щоб налякати Поляків, як більше на те, щоб приподобатися Українцям. На з'їзді вільно перше всього говорити проти Польщі, скільки влізеться. З цього скористало кількох селянських бесідників, виступаючи від щирого серця в обороні поневолених братів під Польщею. Далі виступала на з'їзді окрема делегація від якихось зборів української інтелігенції, яка крім замовленого поклону для большевицької влади піднесла протест проти поневолення Українців під Польщею. Три бесідники делегації виступали один по одному з огненними промовами. Маніфестація була довга і бурхлива. Представник уряду не міг і не потрібував нічого більше відповісти, як те, що справу передасть до Москви союзному урядові, але **ціль маніфестації була осягнена.** Українські делегати, що позїздилися з сіл, могли спокійно розїздитися додому у святім переконанню, що в Харкові дбається про українську національну справу, і очи катованого польськими посіпаками українського населення мусіли мимоволі знов звернутися на схід.

Інакше виглядала справа на всесоюзнім з'їзді рад, що відбувся в половині травня в Москві. Це вже не якийсь собі провінціональний „соборчик", а властивий радянський „парлямент", перед яким виступають відповідальні представники большевицького уряду. Їх промов слухають з льож чужоземні посли і пишуть про їх звідомлення до своїх урядів. Кореспонденти чужої преси розносять кожне важніше слово по цілому світі. Тут вже не місце на віча і маніфестації, тут треба відповідати за кожне слово. Те, що було сказане про Польщу в Москві, було призначене вже не для українських мас, **а для самої Польщі,** і зміст сказаного цілком ріжнився від харківських боєвих промов.

Про відношення радянського союза до Польщі говорив у Москві сам відповідальний керовник большевицької закордонної політики — Чічерін. У своїй промові він не тільки відпекався відразу всіми силами від можливости суперечок з Польщею ізза гноблення українського населення, але пішов значно далі. Розглядаючи міжнародну політику, він поділив держави на такі, з якими большевикам по дорозі, і запросив Польщу **між большевицьких союзників.**

Промова Чічеріна показала, що ціла теперішна радянська закордонна політика крутиться коло тої небезпеки, яка радянському союзови загрожує від Англії і Америки. Новий англійський уряд веде рішучу протибольшевицьку політику, надії на англійські і американські кредити розвіялися, радянське господарство з величних плянів і надій спинилося в безвиглядним становищі. Проти цеї непримиримої політики так званих англо - саксонських держав большевики збирають собі на поміч все, що тільки може придатися. Доклад Чічеріна не лишав ніякого сумніву, на кого большевики покладають тепер свої сподівання. **Їм мріється плян французько-польсько-російсько- японського бльоку** проти Англії і Америки.

Замість воєнних погроз, як хотілося харківським маніфестантам, промова Чічеріна на московськім з'їзді потвердила недвозначно, що в Европі большевики кладуть тепер ставку на дві держави — Францію і Польщу. Для їх обидвох Чічерін найшов у своїй промові багато гарних слів і компліментів. „Між нами та Францією, — говорив він, — становище простіше. Це тому, що сама політика Франції не є світовою, якою є політика Англії. Ми не зустрічаємо Франції всюди на всіх наших кордонах. Ми бачимо лише англійських агентів на всіх наших азійських кордонах. — На Сході між нами і Францією нема суперечних інтересів. — Ми на передодні переговорів з Францією. Я гадаю, що угода з Францією можлива".

Ще виразніше Чічерін залицявся у своїй промові до Польщі. Перше всього він відкрив, щоп в Польщі є сильні миролюбиві настрої і охота жити з радянським союзом у згоді. „В Польщі, — сказав він, — є **надзвичайно** дужі елементи, **надзвичайне** прагнення на користь сталої угоди з нами". На думку Чічеріна большевикам треба зачепитися за ці миролюбиві струї в Польщі, щоб дійти з нею до порозуміння. „Ми ставимо собі завдання, — казав він, — іти на зустріч тій дійсно міцній у теперішньому часі течії в самій Польщі, що бореться проти ріжних авантур, бореться проти всяких воєвничих елементів, що свій вплив вживає на згоду з нами. Наша мета в тому, щоб іти на зустріч цьому елементові польської політики та польської суспільности, бо наша мета полягає таксамо в тому, щоб ослабити постійні сутички, постійне тертя, що заважає відбудові в нас мирного життя на нашому західному кордоні. **Наша мета — це складення сталої угоди з Польщею".**

Хто прочитає цю миролюбиву промову Чічеріна, а потім пригадає собі цей „гармідер", що два тижні перед тим счинився був проти Польщі в Харкові, тому стануть виразно перед очима обидва обличча большевицької політичної гри щодо Польщі. Але правдиве тільки те обличча, що виявилося в Москві: Большевики ані не думають визволяти західно-Укр. земель зпід Польщі; їм ані не сниться проганяти звідти польських панів; вони, навпаки, всіми силами заходяться, щоб найти дорогу до порозуміння з цим панським польським урядом, щоб довести з ним до сталої угоди.

Правда, не забув Чічерін у своїй промові і тих, що в Харкові протестували проти Польщі, і дав їм свою науку. Він відповів їм, що одинокий лік проти поневолення Українців польськими панами, **це мир з Польщею.** „Ми бачимо, — говорив він дословно,— що ризький договір щодо прав національних меншостей під Польщею виконується тим менше, чим більше загострюються наші стосунки з Польщею. Порушення цього договору тим менші і не такі гострі тоді, коли наші стосунки з Польщею менш загострені". Наука цілком ясна: Не воювати і не сваритися треба з Польщею, а гласкати і придобрювати її. Бо чим більш її роздратовувати, тим вона лютіше буде гнобити свої національні меншости, а як бути з нею добре, тоді й вона стане для них лагідніша. Чи після такої науки повторяться ще протипольські маніфестації навіть у Харкові, можна сумніватися.

Лишається ще на одно звернути увагу. На московськім з'їзді між делегатами, що слухали промови Чічеріна, сиділи **і представники харківського уряду,** яких Харків виряжав до Москви із своїм протипольським протестом. Ніодин з них не пустив пари з уст на миролюбну промову Чічеріна, а в голосованню політика Чічеріна була одобрена одноголосно. Отже, російсько - польське зближення це не видумка одного московського центра. Його помагають будувати своїми руками і ті, що при кожній нагоді називають себе одинокими представниками дійсної волі українських селянських і робітничих мас.

М. К.

ПОДЯКА.

Підписаний член бр. св. Володимира, від. 323 У. Н. Союза, в Кензес Сиді, Кензес, складаю щиру подяку У. Н. Союзови, за запомогу з фонду убогих в сумі 75.00 дол., котрі мені стали у великій пригоді і обтерли сльози моїм діточкам.

Тепер кличу: Українці в Кензес Сіті і по других місцевостях, котрі ще не стоїте в У. Н. Союзі, вступайте в члени сеї організації, бо се один, одинокий батько, котрий на бідних калік і слабих членів ока ніколи не закрие, а завше їм поміч дасть.

Тих 75.00 дол., котрі я отримав від У. Н. Союза, то так якби ясність Божа з небес до мого дому засіяла. Ще раз дякую і желаю, щоби У. Н. Союз в найкоротшім часі був найсильнійшою і наймзетнійшою українською організацією в Америці.

Сидор Звадюк,
член бр. св. Володимира,
від. 323 в Кензес Ситі,
Кензес.

ДЕЩО ПРО УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ СКОРИКИ

Під увагу односельчанам села Скорики, збараського повіту.
(Допись).

Дорогі Земляки: — Хто з Вас не зрадів, прочитавши у Свободі замітку Йосифа Пащука до статті Слова польського, яку написав лях д-р Орлінський.

Сей Поляк скаженіє, що мимо костела, мимо двора і його посіпак, мимо польської поліції Східна Галичина українізується, або, як доктор сей говорить, „рушчи сен."

Для прикладу сей польський патріот подає село Скорики. Між іншим, він наводить імена сих ніби-поляків.

Думаю, що се буде дуже цікаве для Вас послухати щось більше о тім.

Др. Орлінський констатує факт, що „Поляки" В. Мальований, Йосиф Збрик, Мельниковський і много інших, не тільки що „зрушчилися", але ще є злими ворогами Польщі, бо гуртуються в читальні Просвіти, а навіть ведуть перед у ній і є її організаторами.

Дорогі Земляки: — Чи пригадуєте собі, кілько то хлопців йшло зі Скорик до війська кождого року за Австрії? Як Ви забули, то я Вам скажу: від 15 до 20 хлопців. А чи знаєте Ви, **кілько то було добровольців до української армії із Скорик і то в один день,** ба не в день, а за три години?! 106 хлопців, як один стали до зброї тільки зі села Скорик! Се була добра компанія війська. Я можу се сказати, бо я мав честь зорганізувати сей відділ і вирушити з ним на відсіч Тернополеви, який був під загрозою відрізання від Станиславова і львівського фронту. А чи знаєте Ви се, що, як повторю за Йосифом Пащуком, сі Мальовані, Збрики, Мельниковські, яких батьків кормлено солодкою костельною отруєю (органи) і вговорювано в них, що вони „з дзяда-прадзяда" Поляки, чи Ви знаєте, що їх сини були між найчільнішими жовнярами української армії в українсько-польській війні?!

Тому не диво, що ті ніби Поляки, йдучи недавно свідомо на смерть за красше майбутнє свого народу враз із нами, нині стають на чолі просвітно-організаційного руху в нашому селі і всюди у Східній Галичині. Вони зрозуміли, що їх батьків обманювано.

Дорогі Земляки: — Під терором польської дефензиви, поліції, дворів, ксьондзів, ведуть наші односельчани вперту боротьбу з ворогом.

І видно, що успіх за ними, коли аж пани у Львові заговорили о Скориках. О! завзяті і сильні ті Мальовані, Збрики і інші. Вони сміло випрямлюють груди і підчеркують себе Українцями.

А Ви, дорогі Земляки зі Скорик, що скажете на сю вісточку з Вашого села?

Чи прочитавши сю статейку, скажете: „Добре наші хлопці тримаються! — і то все?!

А можеб Ви відірвали собі по одній соді менше в неділю і ті центи післали на бібліотеку до тої читальні? А там Ваші родини також є. І їх діти сходяться з читальні. Чейже знаєте, що там голод і здирство?!

Ану покажіть, що Ви ще не забули Скорик і своєю лептою піднесіть і скріпіть духа своїх односельчан в їх тяжкій і нерівній боротьбі з ляшнею. Імена відзначившихся на сей заклик буде оголошено у „Свободі" і подано до публичного відома в Скориках зарядом читальні Просвіти.

Гроші належить слати до:

Onufry Keryk
409 N. Geddes St. Syracuse, N. Y.

Микола Безкоровайний.

Сиракюз, Н. Й.

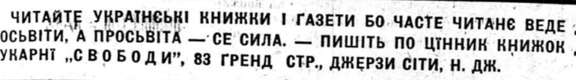
ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

У второк, дня 30. червня, 1925, упокоївся **Андрій Ставничий,** член бр. св. Юрія, від 160. У. Н. Союза в Джемейці, Л. Ай., Н. Й.

Покійний був першим членом при заснованню згаданого братства і будучи в початках касієром, працював щиро і дбав про розвій братства.

Земля Йому Пером!

М. К., секретар.

ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГКИХ.

Запалення легких є хороба, про котру знають майже всі люди. Вона є хороба заразлива, тяжка, котра в богатьох випадках кінчається смертю. Взагалі, від 5—10 відсотків всіх смертельних випадків між людьми спричиняється від запалення легких. Найчастійше запалення легких буває у людий, котрі примушені без огляду на повітря працювати завжди під отвертим небом. Звичайно трапляється запалення тільки або правої, або лівої частини легких. Ця хороба більше трапляється меж мущинами, ніж женщинами. Взагалі є це хороба холодної пори року; в полудневих країнах її майже взагалі нема.

Справді найбільша кількість випадків запалення легких між малими дітьми й старими людьми. Чим більш років людині, тим більша є небезпека; є небогато випадків, коли запалення легких на старости літ не кінчилося смертю.

Як всі инші заразливі хороби, запалення легких спричиняють дрібнесенькі бактерії, котрі називаються в медицині пневмококи. Вони самі для простого ока не видні, але мікроскопом можна бачити, що ті микроби тримаються завжди вдвох, й тому називають їх лікарі так само диплококи.

Таких бактерій, котрі можуть викликати запалення легких, є де-кілька пород. Можна їх найти в роті, носі та горлі зовсім здорових людий. Деякі з тих бактерій сидять мало не в кождім людськім роті, носі та горлі, так що вважається їх зовсім нормальним зявищем. А проте ті бактерії єсть часто причиною тяжкої хороби, а то й смерти. Чому воно так діється, наука ще певно не дослідила. Відомо тільки, що запалення легких чіпається людий слабих, виснажених, з малою життєвою силою, котрі не зможуть опертися хоробі. Дякуючи цим бактеріям до запалених частин легких не може входити воздух. Хороба приходить раптом, хорому то дуже горячо, то знов дуже холодно, він дістає високу горячку, й зявляється у нього гострий та сухий кашель. У дітий й старших людий кашель при випадках запалення легких майже навіть не трапляється. Дихання прискорюється до того, що хора людина дихає пятьдесять раз на протязі одної минути, замість того, щоб дихати нормально, себто вісімнайцять раз на протязі одної хвилини. Хорий майже завжди інстинктовно полягає на хорій стороні тіла, щоб так більш увільнити здорову половину легких до дихання.

Горячка лишається у хорого завжди 6 або й 10 днів. В кого горячка, той повинен зараз положитися. Тисячі людий лишилобся при життю, якби з горячкою не пробували ходити. Коли не зявиться ще якась инша комплікація, горячка після 10 днів зменшається і хорий помаленьку прибирає сили і вертає до життя.

Так як неможливо боротися з бактеріями, котрі спричиняють запалення легких, прямо і позбутися раз на завше, то можна заздалегідь від нього захоронитися. Цей одинокий спосіб є — гігієнічно жити: працювати, правильно їсти й спати та уживати досить воздуху і сонця, розігрівшись не виставляти себе на холодний протяг й берегтися простуди; важна справа, щоб не вибиратись в дальшу дорогу без теплого одіння.

Коли хто мимо всякої обережности почуває себе простуженим, повинен зараз положитися в ліжко, напитися горячого чаю, добре натертися й головно, закликати доброго лікаря.

ЦИГАН І МІД.

(Казка).

Одного разу здибав циган в лісі на високому дереві пчоли. І забаглося циганові покушати меду, отож став так молитися:

— Господи Боже! Ісусе Христе, Матінко Пречиста, допоможіть мені вилізти на отсего дуба і дістати мені троха меду, а за се я в офіру скручу свічку та таку велику, що буде сягати аж до стелі коло св. о. Николая.

Вислухав Господь молитву цигана і він по тяжких спробах доліз аж до дупла.

Сів собі циган на гиляку, витягає вощину, та їсть солодкий мід, а дальше й каже.

— Ох, Боже! Який добрий мід, але я свічки Тобі не буду крутити. Хібаж нащо? Чи мені з того буде яка користь? Або хіба Ти, Бѓже, мене підсаджував? Обійдеться і так!

Не вспів циган скінчити своїх розумовань, а тут гиляка, на якій він сидів, вломилась і циган стрімголов полетів з дуба на землю.

Опамятавшися, циган підноситься з землі тай каже:

— О, Боже! Матінко Пречиста, не знаєте Ви, як бачу, жартів. Таж я ще всього меду не зїв, булоб ще з чого і свічку зробити, а Ви так скоро мене звідтам скинули...

Покрутився циган коло дуба, пооглядав його зі всіх сторін, а коли побачив, що вже йому більше до меду не дістатися, пошкандибав до дому.

Подав Й. Дашкевич.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(17)

— Ти, Зосенко, мудра дівчина, — Шаравскі звернувся до Зоськи. — Ти мабуть знаєш, де оковита. Коли мама не хоче, то ти принеси мені.

— Сама принесу, бо оковита в коморі і Зоська не знає де, — Курчинська сказала і вибігла.

— Зосенко! — недужий заговорив живо, коли Курчинська щезла за дверми. — Один твій цілунок поможе мені лiпше, як цілий баклаг оковити. Поцілуй мене. Боржій, бо мама зараз верне!

Зоська нахилилася до него. Він, забувши, що недужий, підвівся, обіймив Зоську за шию, пригорнув її до себе і крепко поцілував. Ледви вона відскочила від него і він впав неначе безсильний на подушки, увійшла мама, з оквитою. Наповнила нею чарку і подала недужому.

— Зосенко, піднеси мене троха, — недужий вистогнав.

Зоська всунула обі руки під його плече і помогла йому сісти. Він взяв чарку в руку. Ковтнув раз і зітхнув глибоко. Ковтнув ще раз і знов зітхнув. Вихилив решту і неначе відродився. Спустив з ліжка ноги і по хвилині встав та пішов до другої комнати. Мати й донька пішли за ним. Мати здивована, що так скоро подужав; донька цікава, яку ціль має його підступ. Його цілунок сказав їй, що ціла недуга була вигадкою. Тільки ще не годна була збагнути, на що він таке вигадав.

— Чи тільки на те, щоби мене побачити і поцілувати? — думала.

Шаравскі взяв доньку і маму за руки.

— Сідайте тут, на канапі, — сказав — я між вами. Бо хочу розказати вам, від чого пішла моя хвилева недуга.

— Се справді була тільки хвилева недуга? — спитала Курчинська. — Ви вже подужали? Чи не ліпше булоби, як би ви назад лягли?

— Я вже здоров, цілком здоров. Тільки не знаю, чи на довго. Бо не виключене, що як ляжу, ще нині, то вже на вічний спочинок. Окремо я, окремо моя голова...

— Що ви плетете! — мати скрикнула.

— Боже мій! — додала Зоська.

— Ви, пане ротмістр, — Курчинська цідила, — таки недужі. Недужі на голову.

— Моя голова здорова, та проте може ще нині покотитися по траві, як стану перед гетьманом і скажу, що сталося.

— Що сталося? Що?! — обі заскреготіли, одна і друга хапаючи його руки і впяливши в него свої очи. Зоська стисла його рукою так, що її пальці вбилися в його тіло.

— Сталося нещасте. Гетьман вислав мене проти гайдамаків. Я, замісто привести йому в залізах збунтованих хлопів, втратив ціле війско. Всі погибли, тільки я один, відбиваючися шаблею, і поклавши яких пятьдесять трупом, спасся. Тою кровавою роботою я так утомився, що коли вертаючи, я їхав попри вашу хату, мені в очах потемніло і я став на кони хитатися. Я віхав у ваше подвіре, щоби попросити наймита води, або, як би ви ще не спали, чарочку оковитки. Саме коли кінь станув під вашими дверми, дух вийшов з мене. Решту знаєте.

— Щасте, що головою не вдарили об камяний поріг, — промовила Зоська.

— Чи не ліпше було би розбити собі голову об сей поріг тоді, коли я був без тями і не знав, що зі мною діеся, як тепер, цілком свідомо, з росплющеними очима класти ту голову під катівський топір! Гетьман не простить мені втрати двох сотень найліпшого війска. На добавок ті гайдамаки, проти котрих ясновельможний вислав мене, вивішали цілий двір в Малахові. Очивидно повісили також паню, дуже близьку серцю гетьмана.

— Повісили Малахівську?! — Курчинська скрикнула сплеснувши в долоні. — Справді повісили? Любий пане Шаравскі! Як се правда, як то ваша вина, то я озолотилаб вас... Тільки що не маю золота... Через ту малпу так скоро скінчилося моє щастє. Ясновельможний побачивши її, вже не хотів дивитися на мене, і я терпіла через пятнацять років! По пятнацяти роках ледви нагадав собі мене. Як би не вона, то у нас инакше було би. Зоська мала би сестри, братів. У нас були би достатки, бо кожда дитина була би щось дістала. А так, Зоська принесла мені тільки ту хату і млин... Добре їй так, тій малпі!

Шаравскі наздоптав Курчинській на пальці і показав оком на Зоську.

— Чого допчете мене по нагнітках! Зоська вже всьо знає. Вона не дитина і я вже розказала їй. Вже знає, що вона не бідного шляхоцького шарачка донька, а шляхтянка з високого роду.

— Ви тішитеся з мого нещастя, бо ви баба. У бабів зависть, то неначе перша заповідь божа. Я не маю чого тішитися; гетьман всего того не простить мені. Раз покарав мене гірко, оженивши мене, тепер покарає, роблячи її вдовою коштом моєї голови.

— Як се нещасте сталося? — Зоська спитала. — Гайдамаків була така сила?

— Була велика сила, але я їх вже мав під моєю ногою. Вже всі були в моїх руках. Ціла ватага Голого. Саме коли я дав приказ скувати їх, надлетіло нове гайдамацьке війско. Справжне, муштроване і добре зазброєне війско князя Четвертинського під проводом Сави Чалого. Я кричу до него, що він, як ішов помагати мені, то спізнився і я сам дав собі раду. А він... шаблею на мене, його козаки стріляють до моїх! Скінчилося так, як я вам вже сказав.

— Сава Чалий?! — скрикнули обі.

— Той, що мене й маму спас, вихопив з рук зьвірів Голого? — додала Зоська.

— Так. Він перекинувся до гайдамаків. Козаки Четвертинського пішли з ним.

— Ой Потоцький, Потоцький, в тебе розум жіноцький! говорили козаки Хмельницького, — заголосила Курчинська. — А я кажу, — що у нашого ясновельможного Потоцького розум ще гірший як жіноцький. Така дурна баба як я, має ліпший розум. Як би він був мене послухав, то був би того Саву прикував до себе. Ясновельможний сказав, що зробить так, але не зробив.

— Якаж то була рада?

Оженити його з якою польською шляхтянкою, дати йому село і шляхоцтво, та взяти до себе на слухбу.

— Чи була бесіда з ким його одружити?

— Очивидно, що була. Я сама сказала ясновельможному, з ким.

Шаравскі трівожно глянув на Зоську, Зоська спаленіла.

— Не трівожтеся, — Курчинська успокоювала, бачучи се. — Зоську я держу для кого иншого. Ви знаєте, для кого. Але аж вступиться перешкода. Зоська й так ще за молода. Але вертаймо до Чалого. Ясновельможний сказав мені, що Чалий відкинув оферту. Я нейму віри. Я догадуюся, який рахунок ясновельможного. Він мабуть держить вдову для вдівця... Як він повдовіє.

— Боже! за що ти мене так караєш! — Шаравскі зітхнув.

— Вас Бог карає? Чим? — Курчинська спитала.

— Та моєю жінкою і тим погромом. Гайдамаки знищили моє війско.

— Гадаю, що як ясновельможному скажете, що на вас налягли нараз Галий і Чалий, то він зрозуміє, що не ваша сила була подужати обох.

— Як вислухає до кінця і передумає. Але він прудкий. Готов по перших словах власноручно відрубати мені голову... Мені прийшла одна думка... Я ще не цілком пропав, як поможете мені.

Ну? — спитали обі коли він замовк.

— Як би так панна Зофія пішла до гетьмана і сказала йому, що я у вас лежу недужий, бо до власної хати не годен був доїхати? Як би розказала йому все те, що від мене чула про моє нещастє? Заки я будь то би подужаю і стану перед ним, перша його лють мине.

— Дуже добра гадка. Але не Зоська піде, тільки я. Вона замолода і задурна, щоби дати собі раду з таким прудким і поривистим паном. Коли ми вже знайшли вихід з тої скрути, то йдім спати. Постелю вам в алькирі, де була спальня мого покійного мужа.

Розійшлися спати. На другий день по сніданню Курчинська причепурилася і побігла до двора. Насамперед пішла до Кшиштофа провідати, як гетьман розположений, і чи безпечно йти до него з прикрими вістями. Як би було небезпечно, то рішилася розказати Кшиштофови, нехай він перекаже. Кшиштоф був у ласках, йому було всьо вільно.

— Ясновельможного нема в Немирові. Вчера смерком виїхав і верне в полудне.

— Не знаєте, чи тепер безпечно прийти до ясновельможного з такими вістями?

Курчинська розказала Кшиштофови, з чим ішла до гетьмана.

— То справді прикре діло, — Кшиштоф сказав, вислухавши уважно. — Дуже прикре. Шаравскі дуже розумно зробив, що занедужав. І ви розумно зробили, що прийшли за него. Хоч, яка вам буде користь з того? Гетьман першу свою лють таки висипле на вашу голову. Висипле, але голови не зітне.

— То радите мені ще раз прийти, як ясновельможний верне? А може би ви самі повторили йому се, що чули від мене?

— Я за таку вість дістав би в писок. На тім, правда, скінчилось би, але все таки ліпше не дістати. Ось бачите, в моїй губі холітаються два послідні зуби. Готові й ті нині вилетіти. Вас гетьман не вдарить. Заклине, але не вдарить... Ще як би се було прилюдно... Знаєте, що я вам пораджу?

— Ще не знаю. Радьте. Як рада буде мудра, послухаю.

— Гетьман в Райгороді. Тепер мабуть вже вертає. Берїть візок і їдьте навстріч. Він дуже здивуєся, коли побачить вас. Ще більше здивуєся, коли скажете, що ви нарошно виїхали з важною, але страшною вістию, бо Шаравскі не може, бо він конає. Гетьман догадаєся, яке то нещастє сталося, ще заки зачнете розказувати. Вже по першім враженню, яке на него зробить сей ваш вступ, ви зміркуєте, що і як далі балакати... спаси Боже душу Шаравского!

— То гадаєте, що для ротмістра нема ратунку? — спитала з жахом. — Може би ліпше було, щоби втік, та сам пристав до гайдамаків?

— Тоді, спаси Боже вашу душу! Гадаєте, що ясновельможний простив би вам? Гадав би, що й ви в змові з гайдамаками. Може за те, що Чалий спас вас і вашу доньку. Як позволите Шаравському втечи, то й самі втікайте з ним. Гадаю, що на Запорожу Шаравскі возьме вас, Чалий вашу Зоську.

— Не ворожіть так, бо ще готові виворожити. Поїду зустрічати гетьмана.

Курчинська вийшла.

— Пані, пані! — кликав Кшиштоф, біжучи за нею.

— Що таке? — спитала, задержавшися.

Кшиштоф підійшов до неї і шепнув:

— Як з ясновельможним вже скінчите про Шаравского, то нині ви самі вже не накидайтеся йому.

— Мені ані в гадці. Але чому ви радите мені не робити сего?

— Бо наново розізлилиб його. У него тепер великий запас самих молоденьких. Одна в одну як сливочки. Споминів з давних літ ясновельможний не любить... Ані пригріваних пирогів.

Курчинська, зітхнувши, пішла далі. Прийшла до хати, переповіла свою розмову з Кшиштофом, очивидно без болючого закінчення і за годину виїхала візком в сторону Райгорода.

Шаравскі лишився у Курчинської разом з Зоською. Він не сумнівався, що Потоцкі по розмові з Курчинською пришле або посіпаків по него, або лікаря до него. Загадав приготовитися на одно і друге.

— Добре, Зосенко, що мами нема, — зачав, як тільки візок з Курчинською щез за закрутом і він відступив від вікна. — Буду міг побалакати з тобою. Ти мені поможеш, як би прийшла потреба, вилізти з тої біди? Ти чей же мене ще любиш, бо то не моя вина, що я мусів оженитися.

— Люблю тебе, Юзю, на моє горе. Поможу тобі як можу, хоч мені з того нічого не прийде.

— Терпеливости, серце, терпеливости! — потішав її, притягаючи до себе. — Сідай, ось тут на моїх колінах.

На силу посадив її на своїх колінах і обіймивши держав цупко, щоби не вихопилася.

— Ти може гадаєш, що я так само мою жінку пещу? Ані сниться мені! Я її держу з далека від себе. Я сплю в иншій комнаті, вона в иншій. Так було зараз по шлюбі і так буде до її, чи моєї смерти. Я гадав, що вона ось ось вмре, а ту через того Чалого я готов раньше неї помандрувати на той світ.

— До того не прийде. Мама викрутить тебе. Мама вміє балакати з ясновельможним. — Показалося, що не все. З сего, що мама нині балакала, виходилоби, що мама просила гетьмана на свата до Чалого.

— Для себе?

— Чейже не для тебе. Мала прийти на світ дитина, будьто би по мужеви Курчинськім, отже мама хотіла мати мужа. Я потерпаю, що мама тепер, знаючи, що моя жінка вже не довго потягне, випросить собі мене на мужа. Як попаде коли на добрий гумор ясновельможного, то дістане мене і нас розлучить.

— Дитина вже була, вже й вмерла. Ще одної не буде. Мамі муж непотрібний.

— Правдивий муж твоїй мамі таки потрібний, бо вона хоче його мати. Впрочім, як мама попаде на дуже добрий гумор гетьмана, — може й нині, то муж буде їй потрібний так, як колись був потрібний Курчиньскі, той будь то би твій батько.

— То було би страшне, як би ти впав жертвою... ти і я! Але нині твоя жінка може ще не вмре. Як би сими днями показалося, що мамі муж потрібний, то поки твоя жінка жива, гетьман буде мусів глядати і знайти иншу жертву.

— Се був би ратунок для мене і для тебе. Бо як би я повдовів ще заки твоя мама ще раз віддасться, то вона розлучить нас. Вона таки випросить собі мене на мужа.

— Тоді я втопилась би!... Я й так вже нераз думала запропастити себе в кляшторі. Бо хоч би мама не була на перешкоді, то ще вилами писане на воді, чи гетьман дасть мене тобі. Господь Бог знає, кому я дістануся. Як би силував за кого иншого, то таки піду до кляштору.

— Як гетьман впреся, то й з кляштору витягне тебе. Проти його волі жаден кляштор не важиться приняти тебе. І не схоче приняти, бо що ти принесеш до кляштору? Вони приймають тільки з маєтком. Ся хата не твоя, млин не твій.

(Дальше буде).

НАЙБІЛЬША КУРЯЧА ФАРМА В СВІТІ.

В Петелома, в Каліфорнії є куряча фарма, в якій міститься 50 тисяч курий і на тій фармі продукують найбільше яєць у світі. На тій фармі зносять кури по 30,000 яєць денно. На фармі находиться 330 курників, з яких 30 освічується електрикою, щоби штучно продовжувати робучий день курки. Три помпи день і ніч помпують воду для потреб курячого ренчу. В двайцяти маґазинах міститься пожива для курий. Самим збиранием яєць і їх висилкою на продаж займається чотирох мущин і три женщини. На фармі тримають кури раси білих леґгорнів. Кури держать до трох літ. По сім часі випродують.

ХОТЯТЬ ПІДНЕСТИ РІСТ ЯПОНЦІВ.

Японський уряд бажає піднести ріст японського народу, бо як звісно, Японці є малого росту. В тій справі приїхав до Вашінґтону висланник японського уряду, який за згодою секретаря торговлі Гербера Гувера має перевести студії над способом продукції мяса, бо істнує думка, що Японці тому такі малі, що за мало їдять мяса. Японський нарід живиться головно рижом і рибою. Мяса там тому не їдять, що після будійської реліґії чотиро-ножні звірята є нечисті. Так отже через реліґійні причини Японці є о один цаль менші, ніж повинні бути.

ТАЄМНИЧЕ ВІНЧАННЄ.

Правдива подія з минулого.

—o—

На північно-західнім побережі данського острова Зеляндії, на однім з приморських горбків, стоїть ще сьогодня невеличка, самотна церква. Але село Нервіґ, що простягалося колись довкола того горбка, тепер уже майже геть присипане пісками, навіюваними туди бурями трохи не цілих сто років.

Оттут-то в р. 1724. — на рік перед смертю московського царя Петра І. — счинилася надзвичайно дивна подія, правдивість якої доказують історичні грамоти, але якої довгий час не всилі був вияснити ніхто. Богато вчених дослідників намагалося збагнути її, та щойно в наших часах удалося знайти певні сліди справжньої основи тої події.

А записано про неї в історичних грамотах таке: Одного вечера сидів старий парох згаданого села пізно в ніч у своїй самотній комнаті та читав при блимаючім світлі підсліпуватої лямпи Святе Письмо.

Се була вже глуха північ. Довкола приходства, що стояло на кінці села, царювала глибока мовчанка, ворушена тільки час до часу далеким шумом морських хвиль.

Нараз парох почув, що хтось відчинив двері його хати, не замкнені на ключ ні не заригльовані, бо з огляду на примірну чесність усього населення у згаданім селі парох ніколи не замикав хати на ключ. А рівночасно роздався відгомін кроків якихсь остро і сильно ступаючих людей. Спершу парох думав, що се може хтось з громади прийшов візвати його до тяжко хорого. Але яке-ж було його счудованнє, коли в його комнату ввійшло раптом двох цілком йому незнайомих чоловіків, в білих, ним ще ніколи не виданих плащах.

Вони обидва поклонилися парохови мовчки, після чого один з них приступив до нього близше.

— „Духовний отче — сказав він — ви зволите тепер піти з нами до церкви і звінчати там одну пару. Молоді вже чекають. Дозвольте теж — додав він притім, добуваючи з кишені великого гаманця набитого вщерть грішми — що я вам згори заплачу за сю прислугу, якої жадаємо від вас в таку незвичайну пору".

Отсі слова й сама поява обидвох чоловіків збентежили старенького священика так дуже, що він у своїм переляку не в силі був спершу відповісти ні слова. Одначе вкінці парох опритомнів і зміг обидвом нічним гостям заявити, що не знаючи близше новоженців та на перекір законному ладови він не може ніяк довершити бажаного ними вінчання.

Але заки ще парох скінчив гаразд своє слово, другий чоловік кинувся на нього гнівно, добув зпід плаща пістолю і загрозив священикови, що застрілить його на місці, коли він не схоче вчинити по їх волі. Таким чином не лишилося стривоженому парохови нічого иншого, тільки зодягнутися та повинуватися таємничим прихожим. А треба притім зазначити, що ся коротка розмова велася в мові данській, але виговір обидвох чоловіків указував на те, що вони чужинці.

Незабаром вони всі три вийшли з приходства та стали йти селом, що спало глибоко в імлах темної осінної ночі. Колиж село скінчилося і перед ними замаячів горбок з церквою, то священик побачив з острахом, що всі вікна церкви були ясно освічені.

Та проте він не важився нічого поспитати в тих, з якими йшов, а й не смів змагатися, коли вони йому перед самою церквою завязали очі. Опісляж він зміркував, що в церкву вели його бічними дверима.

Хтось його схопив притім за руку і парох почував, що йшов скрізь велику глоту людей. Він чув теж, як ті люди тут з усіх сторін жагучо перешіптувалися між собою, і то в якійсь чужій, на думку пароха, московській мові.

Колиж йому розвязали очі знову, він розпізнав біля себе одного зі своїх сопутників і побачився перед вівтарем, на якому горіли воскові свічі в пишних срібних свічниках.

А через хвилю шепіт зібраної юрби людей умовк, і стало тихо мов на цвинтарі.

Тепер священик побачив, що в церкві стояли самі чоловіки, тільки в одній з найдальших лавок увижалася йому — о скільки міг розібрати — постать якоїсь жінки.

Середина церкви була свобідна. Але на самім кінці сього простору добачив стрівожений проповідник — отворений гріб; камінь-же, що зазвичай покривав його, був тепер відвалений і виднів обік.

Раптом підчас того, як зібрані люди завмерли в найглибшій мовчанці і неворушно довкола, видвигнувся зпоміж них один чоловік і почав іти серединою церкви перед вівтар розгомною, гордовитою ходою.

Середнього, але кремезного росту мав він темно-жовте лице, суворе видом та з орлиним носом. Губи в його були сціплені, над малими, темними очима з сердитим поглядом здіймалися густі брови також чорні, як і його довге волоссе. На ньому був коштовний, гарними тороками призначаблений одяг зеленої краски, а на грудях пишалася срібна звізда високого ордеру.

За тим-же володарсько-бундючним чоловіком ступала якась жінка в пишних, ясно голубих шатах, геть сріблом вишиваних, які зваблово вгортали її гарний, стрійний стан. На голові в неї яснів вінець з самих дорогих жемчугів. Її лице було з природи повне захоплюючої краси, але в сій хвилі ввижалася на йому мертвота смерти.

Щоки й губи в неї були смертельно бліді, в очах увесь блеск наче пригас, руки її звисали якось безсильно, наче мертві.

Колиж вони обоє станули навколішках перед вівтарем, парох позаду них добачив ще дві инші особи.

За молодою явилася стара погана жінка з глумливою усмішкою на устах та з червоним як кров турбаном*) на голові; за молодим-же стояв понурий виглядом чоловік, дужий, як великан.

Усе те так злякало старого священика, що й він на хвилю застиг зусім в мертвецькій мовчанці. Але незабаром молодий, крутнувши гнівно головою та глянувши лютим поглядом на пароха, пригадав йому, що пора зачинати вінчанне.

Тоді наш проповідник зібрав усі свої сили і спитався, як молоді зовуться. А на те молодий, начеб порозумів добре кожде слово, відповів:

— „Неандер і Федора".

Але голос його був притім грубий і гнівний.

Далі священик почав читати слова приписаної шлюбної присяги, причім його голос тремтів, він зі страху плутав слова і мусів поодинокі слова повторювати. Та новоженці того всього наче не помічали, зза чого в пароха скріпилася віра в те, що се чужинці і данської мови таки гаразд не знають. Урешті парох по звичаю спитав молодого:

— „Неандре, чи ти хочеш отсю Федору, що стоїть коло тебе навколішках, признати своєю законною жінкою?"

А на те молодий, на перекір сумнівам священика що-до того, чи він порозумів гаразд се питанне, відповів голосно „Так", аж залунало в білій церкві. В юрбі-ж людей почулися тут і там важкі зітхання наче блискавкою судорожний тремт.

Тепер-же парох звернувся з подібним питанням до молодої.

— „Федоро, чи ти хочеш отсього Неандра, що стоїть навколішках коло тебе, признати своїм законним чоловіком?"

В сю хвилю здавалося, начеб ся жінка пробудилася зі смертельного сну. Її біле як стіна лице виявило страшну тривогу, з неворушних очей полилися в неї сльози, а крізь її уста продерлося слово „Так" подібне своїм звуком до тривожного крику вмираючої, і було заглушене зараз болючими стонами всіх у церкві.

І негайно молода впала безсило в обійми поганої старої жінки, що стояла позаду неї.

А парохови від усього, що він тут бачив, почало згодом темніти в очах. Колиж молода по довшій хвилі станула навколішках перед вівтарем знову, він з трудом переміг себе й покінчив вінчанне. А там бавчив він іще, як молодий відвів півомлілу обручену туди, де вона сиділа ранше, після чого явилися обік пароха знову ті два чоловіки в білих плащах і завязали йому очи. І як передше, так і тепер почував парох, що його вели крізь ряди зібраних в церкві людей — які заєдно перешіптувалися між собою — аж поки не овіяв його подих холодної осінної ночі. Нараз парох зміркував, що він стояв на дворі, почув, як за ним заригльовували двері церкви, і він скинув з очей заслону.

А тут-же з ясно освіченої церкви дійшов до нього якийсь особливий ґамір замкнених там людей, що незабаром начеб-то перемінився в завзяту сварку.

Одначе між тим почувся серед того крику чийсь грубий голос і мов то наказав усім утихомиритися. Своїм звуком нагадав він парохови голос молодого.

І стала зараз глибока тиша.

Та тут-же залунав нечайно вистріл, а зараз потім роздався страшно пронизливий жіночий крик; а далі стихло все і тільки час до часу чутні були якісь таємні удари наче стук копаючих лопат.

Се тривало якої чверть години, після чого світла в церкві погасли.

В сам час удалося притім священикови заховатися в куточку муру, бо незабаром почала товпа з церкви виходити і стала йти в напрямі моря. А згодом і старий парох почав з усіх сил поспішати до свойого села, де розбудив своїх другів та сусідів і розповів їм свою чудну пригоду.

Але ті прості люде не хотіли йому вірити, і були того переконання, що якийсь нещасливий припадок помішав старенькому душпастиреви розум. Так тільки з великим трудом удалося йому намовити кількох найвідважнійших, аби з лопатами й джаґанами пішли з ним до церкви (— хочі сі зробили се тільки на те, аби, як то кажуть, вчинити бідному безумному його волю).

Між тим ніч минула, а коли священик ураз зі своїми людьми вийшов на горбок і наблизився до церкви, то в першім промінню сходячого сонця показалися на морі вітрила воєнного корабля, що саме відчалював від берегів та прямував на північ.

Так уже сама поява корабля в тій зрештою самотній околиці переконала сопутників пароха про те, що він їм не розказував ніякої казки, а ще більше переконала їх про те ся обставина, що бічні двері церкви побачили вони проломаними.

Тимто ввійшли вони в церкву повні напруженої цікавости. Щож їм тепер доведеться тут побачити?

На гробі, що його парох бачив в ночі розкритим, лежав камінь знову. Але коли його при допомозі принесеного знаряддя відвалено, показалася в гробі цілком нова, гарно прикрашена трумна.

Тепер парох ураз з кількома найсміливійшими зі свойого товариства зійшов на спід гробу і велів трумну отворити.

І виявилося, що горесне прочутте не обмануло його; бо коли віко домовини здвигнено в гору, священик побачив в ній трупа молодої.

Убивча куля прошила її грудь. А дорогоцінного вінця на голові в неї не було.

Повні невимовної тривоги стояли чоловіки довкола таємничої домовини, а старий душпастир припав до трумни і серед гарячих сліз молився за душу вбитої.

Опісля-ж свідки того всього мусіли йому присягти на то, що про цілу подію не говоритимуть нікому.

І гріб вони привалили каменем знову.

Та ще того самого дня подав парох на письмі до єпископа Зеляндії як до своєї найвисшої влади точний звіт про сю таємничу подію, почім за якийсь час прибув до нього з Копенгаґи, столичного города Данії, один високий урядовець. Йому мусів парох розповісти ще раз усе те, що пережив тої ночі і показував йому той гріб в церкві. А достойник з Копенгаґи похвалив те, що парох намагався зберігати все в тайні і загрозив важкими карами кождому, хто важивсяб розповідати про події тої ночі иншим.

Та старий душпастир списав усе, що тоді пережив і бачив, точно по правді і заховав те в одній з церковних книг, в якій по його смерти все віднайшлося. Пізнійші-ж досліди вчених і знавців тогочасного минулого виявили, що те таємниче вінчаннє стояло в тіснім звязку з кривавою історією деяких подій в Росії, за володіння царя Петра І. і його жінки Катерини. Ближше про те може при иншій нагоді в окремім оповіданню.

(З німецького збірника „Der Geschichtsfreund" — переклав О. Г.).

*) Турбан (tuelbend та dulbent) — се в Турків та в инших східних народів накриття голови з довгого бавовняного сукна, яким оповивається голову чотирн разів довкола малої шапочки.

ДОМОРОДНІ ПРОВОКАТОРИ ТА ІХ РОБОТА.

В звязку зі шкільною плебіcцитовою акцією на Волині появились між населенням летючки писані чистою українською мовою, в яких у формі діяльогу якийсь оскілківський „патріот" повчає наших селян про шкідливість деклярацій за українською викладовою мовою в школі. Наведемо кілька цитатів із тої ширеної Поляками і оскілківцями летючки, а вони засвідчать найкраще про свій провокаційний характер та перфідність. Ось вони: „Кажуть люди, що там, де підписали деклярації за українську школу, школу таку держава дасть, але учителя не буде платити держава, а тільки ті люди, котрі деклярації підписали. Кажуть, що ті деклярації то була така штука, аби пізнати, хто порядний і спокійний, а кого треба мати на увазі. Кажуть і таке, що тим ворогам держави не дадуть землі, яку мають роздавати". — Відповідь: „Моя думка така. Були деклярації за українську школу. Ходили ріжні „добродії" та намовляли підписувати. Чому намовляли? А тому, що вони хотять у нас на Волині людий у темноті держати! Підписували люди не за те, щоб злого писаря забрали, або щось там друге, а за те, щоб у школі у нас не було державної мови польської, а тільки українська. А чи з тою українською мовою дасть собі хто раду? Держава польська, польська влада, була давніш, буде і тепер і на віки. В польській державі нам жити і державної мови нам треба добре вчитись. В темноті хотять нас держати ті, що брехнею підписи збирали, хотя і наші українські посли. Деклярації мали ту мету, що по них уряд може відріжнити добрих і спокійних громадян, заслугуючих на поміч Влади, на землю від ворогів польської держави." Хіба досить! Аж заносить подлістю та хрунівською безсоромністю.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЕ ПІДЛИВАЙ БУРЯНУ ЖУРБИ.

—o—

Не підливай буряну журби. Він росте з твоїх сліз. Не підливай, так він усхне.

Виполи його загороду в твоїй памяти, хай на його місці росте **надія**. „Вчора" минуло безповоротно з часом, а час — це одинока річ у життю, яку можна цілковити знищити. Мертві дні погребають з собою всю минувщість. Вона вже позаду тебе ти вже перейшов ту частину життєвої дороги. Не йди взад, іди вперед до щастя!

Щож зискаєш ти для себе, або кого иншого, як потуратимеш терпінню. Ніхто-ж не вложить вдруге своєї руки в огонь, що її попік — він не є на стільки дурним, щоби думати, що може злекшити біль, коли вложить попечену руку назад у полумінь. Коли память спричиняє тобі біль, так не розворушуй терпіння в своїй душі, розбурхуючи память. Запануй над собою, шукай розривки та **працюй** сильнійше.

Не потурай висказам співчуття більше, як тоді, коли прийшлосьби тобі просить людий, щоби вони дотикалися пальцями твоєї тілесної рани.

Не хирляй — виходи на простір у світ. Нові дні чекають тебе, кличуть тебе — вони зоріють на сході життя, а в їх лоні повно милозвучних і золотих пісень і радостий таких великих, як радости вчорашньої днини.

Але ти не побачиш і не вчуєш їх, як ти постійно засліпляєш себе образами гризі й заглушуєш себе хлипаннем.

Не дозволь, щоби хмара на твойому чолі затемнювала сонце других. Не будь самолюбом!

Коли тобі в тямці те, чому вже не можна зарадити, а забуваєш помочи тим, яким треба, ти не влекшуєш своїх обовязків ні крихіточки, противно, ти збільшаєш їх і без потреби звалюєш їх тягар на плечі невинних людий.

Хто приносить радість із собою, той знайде радість — а хто приносить мир, той знайде мир.

Терпіння подібні до ран: щоби їх вилічити, треба їх вперед завинути.

Мусиш пізнати одну велику науку:

Сотки тисяч літ люди терпіли все те, що й ти терпів, боролися з тим, з чим і ти боровся — цінили високо те, що й ти ціниш. Вони мусіли глядіти конечности прямо в вічі й так ти повинен робить.

А відвага десь криється в кутку й чекає на тебе, щоби ти викрив її. Нічого вже не хоче від тебе, тільки трохи напруження.

Відвага — це тільки мязень душі; вона стає сильнійша в міру того, як ти її вправляєш. Вона стягає поводи твоєї хиткої вдачі, викидає непевність із твоєї нерішучости, скріпляє твою енерґію, спонукує твій мозок до діяльности...

У тебе повно сили, тільки ти мусиш викликати її зі себе. Щастє варта того, щоби боротись за нього — а борбу маєш звести тільки в самому собі. Перш усього зведи борбу зі своєю волею.

Приступи до вікна та підгеси заслону — а певно й у твоє віконце засвітить сонце.